

Geweld

- in de natuur en bij de mens

INHOUD

Definitie	3
Structureel Geweld	4
Kenmerken van structureel geweld	4
Voorbeelden	4
Gevolgen	4
Symbolisch Geweld	4
Kenmerken van symbolisch geweld	5
Voorbeelden	5
In de Natuur	5
Verhoudensdeskunde	5
Psychologie	6
Geweld en agressie	7
Geweld als afschrikking	7
Hoe werkt geweld als afschrikking?	7
2. Twee vormen:	7
Voorbeelden van afschrikking	7
Effectiviteit	7
Geweld en de staat. Bestaat zo iets en hoe ziet het eruit?	8
Gewelds opdeling in de staat	8
1. Geweldsmonopolie	8
2. Opdeling van staatsgeweld	9
3. Legitiem versus illegitiem staatsgeweld	9
4. Democratische controle	9
Natuurgeweld vs menselijke gezondheid	9
Geweld en menselijke gezondheid in het algemeen	10
Gendergerelateerd geweld en de gezondheid van vrouwen	10
Mentale gevolgen	10
Sociale en professionele impact	11
Manspreading en mansplaining	11
Manspreading	11
Mansplaining	11
Geweld of niet?	11
Geweld in het verkeer op de weg	12
Vormen van geweld in het verkeer	12
Impact op gezondheid	12
Preventie	12
Geweld in het gebied van de sport	12
1. Fysiek geweld:	12
2. Verbaal geweld:	12
3. Psychologisch geweld:	13
4. Geweld door toeschouwers:	13
Grensoverschrijdend gedrag:	13
Gevolgen	13

In hoeverre is geweld bepalend voor de fancultuur in de sport?	13
1. Geweld als onderdeel van supporterscultuur	13
2. Oorzaken en dynamiek	14
3. Gevolgen van geweld in de fancultuur	14
4. Aanpak van supportersgeweld	14
Maatschappelijke en economische schade door geweld	14
Maatschappelijke schade	14
• Economische schade	14
Maatschappelijke en economische winst door geweld	15
Maatschappelijke winst	15
Economische winst	15
Drugsgeweld en criminele geweld	16
Drugsgeweld	16
Crimineel geweld	16
Terrorisme als tak van geweld	16
Definitie en kenmerken	16
Economische en maatschappelijke gevolgen	17
Staatsterrorisme	17
Terug naar de natuur	17
Planten	18
E bestaat ook zoiets als “geweld” tussen planten, hoewel het anders werkt dan bij dieren. Hier zijn enkele voorbeelden:	18
Planeet der geweld	18
De aarde kan inderdaad worden gezien als een planeet waar verschillende vormen van geweld voorkomen, zowel door natuurlijke processen als door menselijk en dierlijk gedrag. Hier zijn enkele voorbeelden:	18
Stel: kan de mens zonder geweld	18
Menselijke natuur en geweld	18
Maatschappelijke structuren	19

Definitie

Geweld is de macht en de bevoegdheid, het recht en de middelen, over iemand of iets te bestemmen of te regeren.

Geweld kan op verschillende manieren worden gedefinieerd, afhankelijk van de context. Hier zijn een paar algemene definities:

- Fysiek geweld: Dit verwijst naar het gebruik van lichamelijke kracht om iemand pijn te doen, te verwonden of te bedreigen. Voorbeelden zijn slaan, schoppen, en andere vormen van lichamelijk contact dat schade kan veroorzaken.
- Psychologisch geweld: Dit omvat gedragingen die iemands geestelijke gezondheid of welzijn schaden, zoals intimidatie, pesten, emotionele manipulatie, en andere vormen van psychische mishandeling.
- Structureel geweld: Dit verwijst naar systemen of structuren die ongelijkheid en onrechtvaardigheid in stand houden, zoals institutioneel racisme, discriminatie, en andere vormen van sociale ongelijkheid die leiden tot schade of beperkingen voor bepaalde groepen.
- Symbolisch geweld: Dit concept, geïntroduceerd door de Franse socioloog Pierre Bourdieu, verwijst naar de manier waarop culturele en sociale normen en waarden kunnen worden gebruikt om dominante ideeën op te leggen en minderheden te onderdrukken, zonder fysieke kracht te gebruiken.

In het algemeen kan geweld worden gezien als elke handeling die schade toebrengt aan personen, groepen of de samenleving als geheel, zowel op fysiek, psychologisch als sociaal niveau.

Er bestaan nog verder verschillende vormen van geweld, waaronder:

- Seksueel geweld: Ongewenste seksuele handelingen zoals aanranding, verkrachting of seksuele intimidatie.
- Financieel geweld: Misbruik van geld of eigendommen, zoals diefstal of financieel misbruik bij ouderen.
- Verwaarlozing: Het onthouden van basiszorg of emotionele aandacht, vaak bij kinderen of ouderen.
- Eergerelateerd geweld: Geweld om de familie-eer te beschermen, zoals huwelijksdwang of eerwraak.
- Stalking: Het voortdurend lastigvallen van iemand, waardoor deze zich onveilig voelt.

Deze vormen kunnen afzonderlijk voorkomen, maar vaak overlappen ze elkaar.

Structureel Geweld

Structureel geweld verwijst naar een vorm van geweld die niet altijd direct zichtbaar is, maar wel diep geworteld en langdurig aanwezig is in sociale systemen, relaties of instellingen. Het onderscheidt zich van incidenteel geweld door zijn herhaalde en voortdurende aard. Hier zijn enkele belangrijke aspecten:

Kenmerken van structureel geweld

1. Herhaling en continuïteit: Structureel geweld ontstaat door terugkerende of aanhoudende onveilige situaties, zoals herhaald huiselijk geweld, kindermishandeling of langdurige verwaarlozing.
2. Ongelijke machtsverhoudingen: Het is vaak gekoppeld aan een machtsdynamiek, zoals in partnerrelaties, waar controle en dominantie een rol spelen. Dit wordt soms “intiem terrorisme” genoemd, waarbij de pleger macht uitoefent door fysiek, psychisch of economisch geweld.
3. Onzichtbaarheid: Structureel geweld kan subtiel zijn en zich uiten in emotionele manipulatie, verwaarlozing of economische afhankelijkheid, wat het moeilijker maakt om te herkennen en aan te pakken.

Voorbeelden

- Huiselijk geweld: Herhaald fysiek of psychisch geweld binnen gezinnen, vaak gericht op partners of kinderen.
- Kindermishandeling: Langdurige fysieke of emotionele mishandeling of verwaarlozing die de ontwikkeling van een kind bedreigt.
- Institutioneel geweld: Systematische discriminatie of uitsluiting van bepaalde groepen binnen sociale systemen, zoals onderwijs, gezondheidszorg of rechtspraak.

Gevolgen

- Psychologische schade: Slachtoffers ervaren vaak angst, depressie en posttraumatische stressstoornis (PTSS) door de voortdurende dreiging.
- Fysieke schade: Structureel geweld kan leiden tot chronische gezondheidsproblemen door herhaalde verwondingen of verwaarlozing.
- Intergenerationele impact: Kinderen die opgroeien in gewelddadige huishoudens hebben een verhoogd risico om later zelf pleger of slachtoffer te worden. Structureel geweld vraagt om langdurige interventies en preventieve maatregelen om de diepgewortelde oorzaken aan te pakken en slachtoffers te ondersteunen.

Symbolisch Geweld

Symbolisch geweld is een subtiele, niet-fysieke vorm van geweld die voortkomt uit sociale machtsverhoudingen en vaak onbewust wordt geaccepteerd. Het concept werd geïntroduceerd door Pierre Bourdieu en heeft betrekking op de manieren waarop dominante groepen hun normen en waarden opleggen aan ondergeschikte groepen, waardoor ongelijkheid wordt versterkt en genormaliseerd.

Kenmerken van symbolisch geweld

1. Onzichtbaarheid: Symbolisch geweld is vaak moeilijk te herkennen omdat het subtiel en genormaliseerd is. Het wordt vaak gezien als “vanzelfsprekend” binnen sociale structuren.
2. Uitdrukking via taal en cultuur: Het manifesteert zich in alledaagse interacties, zoals stereotypering, gendernormen, racistische taal of impliciete verwachtingen, bijvoorbeeld heteronormativiteit.
3. Onbedoeld: Het wordt vaak onbewust toegepast, zonder dat de pleger zich bewust is van de schade die het veroorzaakt.

Voorbeelden

- Taalgebruik: Woorden zoals “makak” of “mongool” dragen bij aan het reproduceren van machtsrelaties en discriminatie.
 - Gendernormen: Het normaliseren van patriarchale rolverdelingen, waarbij mannen als dominant en vrouwen als onderdanig worden gezien.
 - Culturele symbolen: Acties zoals het verbranden van vlaggen of het omverhalen van standbeelden kunnen symbolisch geweld zijn tegen een regime of ideologie.
- Gevolgen
- Belemmering van gelijkheid: Symbolisch geweld versterkt bestaande machtsstructuren en maakt het moeilijk voor gemarginaliseerde groepen om gelijkheid te bereiken.
 - Psychologische impact: Hoewel niet fysiek, kan symbolisch geweld leiden tot gevoelens van uitsluiting, minderwaardigheid en frustratie bij slachtoffers.
- Symbolisch geweld speelt een cruciale rol in het handhaven van sociale ongelijkheid en vereist bewustwording om de subtiele vormen ervan te herkennen en aan te pakken.

In de Natuur

Er zijn verschillende voorbeelden van geweld in de natuur:

- Natuurrampen: Zoals aardbevingen, vulkaanuitbarstingen, tsunami's, cyclonen en overstromingen. Deze rampen kunnen enorme schade veroorzaken aan mens en milieu.
- Roofdieren: In de dierenwereld komt geweld voor wanneer roofdieren hun prooi aanvallen om te overleven. Voorbeelden zijn leeuwen die jagen op zebra's of beren die vissen vangen.
- Extreme weersomstandigheden: Hevige stormen, hittegolven, droogte en natuurbranden kunnen grote verwoestingen aanrichten.
- Menselijk ingrijpen in de natuur: Stroperij en ontbossing worden soms beschouwd als vormen van geweld tegen ecosystemen, waarbij dierenpopulaties en leefgebieden worden vernietigd.

Dit geweld is vaak onderdeel van natuurlijke processen of het gevolg van menselijke activiteiten.

Verhoudensdeskunde

Geweld kan verhoudensdeskundig worden verklaard door te kijken naar de sociale, psychologische en structurele factoren die bijdragen aan het ontstaan en de dynamiek ervan. Verschillende theorieën en modellen bieden inzicht in de aard van geweld:

- Macht en afhankelijkheid. Geweld ontstaat vaak in relaties waar machtsongelijkheid en afhankelijkheid een rol spelen. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar bij huiselijk geweld, waar controle en dominantie centraal staan. De pleger probeert macht over het slachtoffer te verkrijgen of te behouden, wat leidt tot fysiek, psychologisch of seksueel geweld.
- Sociale leertheorie. Volgens deze theorie wordt geweld aangeleerd gedrag. Mensen die als kind getuige zijn geweest van geweld of zelf mishandeld zijn, hebben een grotere kans om later zelf gewelddadig gedrag te vertonen. Dit komt door het normaliseren van geweld in hun sociale omgeving.
- Genderrollen en sociale normen. Gendergerelateerd geweld, zoals seksuele intimidatie of partnergeweld, kan worden verklaard door traditionele genderrollen en maatschappelijke verwachtingen. Deze normen kunnen ongelijkheid tussen mannen en vrouwen versterken, wat leidt tot geweld tegen vrouwen of mensen met een andere genderidentiteit.
- Stress- en omgevingsfactoren. Geweld kan ook voortkomen uit stressvolle omstandigheden zoals armoede, werkloosheid of verslaving. Deze factoren verhogen de kans op escalaties in relaties, vooral wanneer er al sprake is van emotionele instabiliteit of machtsongelijkheid.
- Persoonlijkheidskenmerken. Individuele eigenschappen, zoals impulsiviteit of een gebrek aan empathie, kunnen bijdragen aan gewelddadig gedrag. Dit wordt vaak gecombineerd met externe factoren zoals trauma's uit de jeugd of sociale isolatie.
- Culturele en structurele invloeden. Op maatschappelijk niveau spelen cultuur en structuur een rol. Bijvoorbeeld eengerelateerd geweld komt voort uit culturele overtuigingen over familie-eer en sociale controle binnen gemeenschappen.

Deze benaderingen tonen aan dat geweld niet alleen individueel gedrag is, maar ook sterk beïnvloed wordt door sociale relaties en maatschappelijke structuren.

Psychologie

Psychologie biedt verschillende inzichten in geweld, zowel vanuit het perspectief van slachtoffers als daders:

- Impact op slachtoffers: Geweldservaringen veroorzaken vaak langdurige emotionele en fysieke gevolgen. Slachtoffers ervaren machteloosheid, verlies van controle en ontwrichting van hun normale bestaan. Herbeleving en vermijding zijn natuurlijke reacties die helpen bij het verwerken van trauma, zolang ze niet extreem overheersen.
- Oorzaken van geweld: Psychologisch onderzoek onderscheidt vijandige agressie (gedreven door woede) en instrumentele agressie (strategisch geweld). Groepsprocessen, zoals hiërarchie en sociale normen, kunnen agressie versterken. Remmingen zoals medelijden en geweten beperken echter vaak gewelddadig gedrag.
- Relatie tussen slachtofferschap en daderschap: Veel daders van geweld waren zelf ooit slachtoffer. Er is een verband tussen eerdere trauma's, zoals misbruik of verwaarlozing, en latere gewelddadige gedragingen.
- Kwetsbare groepen: Mensen met psychische stoornissen, zoals psychoses, lopen een verhoogd risico om slachtoffer te worden door hun verminderde vermogen om gevaar in te schatten. Sociale factoren zoals armoede versterken deze kwetsbaarheid.

Psychologie benadrukt dat geweld complexe oorzaken heeft en pleit voor preventie, ondersteuning en traumaverwerking voor betrokkenen.

Geweld en agressie

Het verschil tussen geweld en agressie ligt in de breedte en aard van de begrippen:

- **Geweld:** Dit verwijst specifiek naar het toebrengen van lichamelijk letsel of het vernietigen van eigendommen. Het is een fysieke uiting waarbij schade wordt toegebracht, zoals slaan of vernielen.
- **Agressie:** Dit is een breder begrip en omvat zowel fysieke als niet-fysieke gedragingen, zoals dreigen, schelden, vernederen of domineren. Agressie kan verbaal, psychisch of fysiek zijn en hoeft niet altijd tot geweld te leiden.

Kortom, alle geweld is agressie, maar niet alle agressie is geweld.

Geweld als afschrikking

Geweld als afschrikking, ook wel bekend als deterrence, is een strategie waarbij de dreiging van negatieve gevolgen wordt ingezet om ongewenst gedrag te voorkomen. Het concept wordt toegepast in strafrecht, internationale politiek en sociale controle. Hier zijn de belangrijkste aspecten:

Hoe werkt geweld als afschrikking?

1. **Preventie door angst:** Afschrikking is gebaseerd op het idee dat mensen regelovertredend gedrag vermijden uit angst voor de gevolgen, zoals straf, verlies van vrijheid of reputatieschade.

2. Twee vormen:

- **Specifieke afschrikking:** Gericht op individuen die al gestraft zijn. Het doel is hen te ontmoedigen om opnieuw misdrijven te plegen door eerdere negatieve ervaringen.
- **Algemene afschrikking:** Gericht op de bredere bevolking, waarbij de dreiging van straffen anderen ervan moet weerhouden criminele activiteiten te ondernemen.

Voorbeelden van afschrikking

- **Strafrecht:** Minimumstraffen en hoge pakkans worden vaak ingezet om criminaliteit te verminderen. Bijvoorbeeld, zware straffen voor drugshandel of moord dienen zowel als vergelding en als waarschuwing voor anderen.
- **Internationale politiek:** Landen gebruiken militaire macht of sancties om potentiële agressors te ontmoedigen. Denk aan nucleaire afschrikking, waarbij landen dreigen met vergeldingsacties bij een aanval.

Effectiviteit

Hoewel afschrikking soms effectief kan zijn, hangt het succes ervan af van factoren zoals:

- De perceptie van pakkans en strafzwaarte door potentiële daders.
- De mate waarin straffen rechtvaardig en proportioneel worden ervaren, wat invloed heeft op recidive.
- Sociale en economische omstandigheden die crimineel gedrag beïnvloeden.

Geweld als afschrikking blijft een controversiële strategie, omdat het niet altijd leidt tot gedragsverandering en soms sociale ongelijkheid versterkt.

Geweld en de staat. Bestaat zoiets en hoe ziet het eruit?

Geweld door de staat, ook wel staatsgeweld genoemd, verwijst naar het gebruik van fysieke of symbolische dwang door een overheid om controle te behouden, orde te handhaven of politieke doelen te bereiken. Het kan zowel legitiem als illegitiem zijn.

Legitiem staatsgeweld

1. Geweldsmonopolie: Volgens Max Weber heeft de staat het exclusieve recht op het gebruik van geweld binnen zijn grondgebied. Dit omvat politieoptreden, militaire acties en rechtshandhaving, mits deze worden uitgevoerd volgens wettelijke normen.
2. Handhaving en bescherming: Staten gebruiken geweld om de openbare orde te handhaven, criminaliteit te bestrijden en burgers te beschermen tegen interne en externe dreigingen. Voorbeelden zijn arrestaties en militaire interventies.

Illegitiem staatsgeweld

1. Staatsterrorisme: Dit omvat geweld tegen eigen burgers of andere staten, zoals genocide, onderdrukking of marteling. Voorbeelden zijn de acties van de Soedanese overheid in Darfoer en geheime operaties zoals martelingen in Abu Ghraib en Guantanamo.
2. Politiek geweld: Staten kunnen geweld gebruiken om politieke tegenstanders te onderdrukken, zoals tijdens dictaturen of koloniale overheersing. Denk aan apartheid in Zuid-Afrika of repressie in Nicaragua door Amerikaanse steun aan contra's.
3. Discriminatie en racisme: Illegitiem geweld kan ook voortkomen uit institutionele discriminatie, zoals etnisch profileren door politie.

Impact van staatsgeweld

- Maatschappelijk: Staatsgeweld kan leiden tot angst, sociale polarisatie en verlies van vertrouwen in de overheid.
 - Economisch: Het kost aanzienlijke middelen om staatsgeweld te handhaven of te bestrijden, zoals bij militaire interventies of herstelprogramma's na repressie.
- Hoewel staatsgeweld soms noodzakelijk is voor stabiliteit en veiligheid, kan het destructief zijn wanneer het illegitiem wordt ingezet. Dit benadrukt het belang van transparantie en wettelijke controle over staatsoptreden.

Gewelds opdeling in de staat

Geweldsopdeling binnen de staat verwijst naar de verschillende manieren waarop een staat geweld beheert, gebruikt en legitimeert. Dit concept is nauw verbonden met het geweldsmonopolie, een kernprincipe van staatsvorming zoals beschreven door de socioloog Max Weber. Hier zijn de belangrijkste aspecten:

1. Geweldsmonopolie

- Het geweldsmonopolie houdt in dat alleen de staat het recht heeft om fysiek geweld te gebruiken of te autoriseren binnen zijn grondgebied. Dit omvat handhaving door politie, militaire operaties en andere vormen van dwang.

- Burgers dragen hun recht op geweld over aan de staat, die dit gebruikt om orde te handhaven en rechtsmisbruik te voorkomen. Dit vervangt vroegere methoden zoals eigenrichting of bloedwraak.

2. Opdeling van staatsgeweld

Staatsgeweld wordt doorgaans verdeeld over drie takken van macht:

- Wetgevende macht (Legislatuur): Stelt wetten op die bepalen wanneer en hoe geweld mag worden gebruikt.
- Uitvoerende macht (Politie en leger): Voert het geweld uit binnen de grenzen van de wet, bijvoorbeeld bij arrestaties, demonstraties of militaire conflicten.
- Rechterlijke macht (Judicatuur): Toetst of het gebruik van geweld rechtmatig was en houdt toezicht op misbruik.

3. Legitiem versus illegitiem staatsgeweld

- Legitiem geweld: Gebaseerd op democratische principes, zoals bescherming tegen criminaliteit of verdediging tegen externe dreigingen. Dit wordt gereguleerd door wetten en toezicht.
- Illegitiem geweld: Wanneer de staat geweld gebruikt om burgers te onderdrukken, zoals bij dictaturen, marteling of politieke vervolging. Dit ondermijnt vertrouwen in de overheid en kan leiden tot sociale onrust.

4. Democratische controle

In democratische staten is het gebruik van staatsgeweld gebonden aan wetten en verantwoording aan burgers via verkiezingen en toezichtmechanismen. Dit voorkomt willekeur en misbruik.

Kortom, de opdeling van geweld binnen een staat is essentieel voor het waarborgen van orde en veiligheid, maar vereist transparantie en controle om legitiem te blijven.

Natuurgeweld vs menselijke gezondheid

Natuurgeweld kan de menselijke gezondheid op verschillende manieren beïnvloeden, zowel fysiek als mentaal:

- Fysieke gezondheid:
 - Directe schade: Natuurgeweld zoals aardbevingen, overstromingen en stormen kan leiden tot verwondingen, sterfgevallen en fysieke schade aan infrastructuur, wat toegang tot gezondheidszorg bemoeilijkt.
 - Infectieziekten: Overstromingen kunnen de verspreiding van ziekten zoals cholera of malaria bevorderen. Ook warmere temperaturen door klimaatverandering kunnen de activiteit van ziekteverspreiders zoals muggen en teken vergroten, wat ziektes zoals dengue of Lyme veroorzaakt.
 - Luchtwegproblemen: Hittegolven en droogte kunnen leiden tot slechte luchtkwaliteit (bijvoorbeeld door smog of fijnstof), wat ademhalingsproblemen verergert.
 - Mentale gezondheid:
 - Trauma en stress: Mensen die natuurgeweld meemaken, zoals overstromingen of stormen, kunnen langdurige psychologische gevolgen ondervinden, zoals posttraumatische stressstoornis (PTSS), angst of depressie.
 - Dreiging van klimaatverandering: De constante dreiging van extreem weer kan leiden tot chronische stress en onzekerheid over de toekomst.
- De impact verschilt per individu en regio, afhankelijk van factoren zoals sociale kwetsbaarheid, toegang tot hulpbronnen en de ernst van het natuurgeweld.

Geweld en menselijke gezondheid in het algemeen

Geweld heeft een diepgaande impact op de menselijke gezondheid, zowel fysiek als mentaal. Hier zijn de belangrijkste effecten:

Fysieke gevolgen

- Directe verwondingen: Geweld kan leiden tot lichamelijke schade zoals botbreuken, kneuzingen, of in ernstige gevallen blijvende invaliditeit.
- Chronische klachten: Slachtoffers van geweld kunnen last krijgen van hoofdpijn, hartkloppingen, maag- en darmklachten, en andere stressgerelateerde fysieke problemen.
- Seksuele en reproductieve gezondheid: Seksueel geweld kan leiden tot infecties, ongewenste zwangerschappen, en complicaties tijdens de zwangerschap.

Mentale gevolgen

- Trauma en PTSS: Geweld kan posttraumatische stressstoornis (PTSS) veroorzaken, gekenmerkt door flashbacks, hyperalertheid en vermijdingsgedrag.
- Depressie en angst: Slachtoffers ervaren vaak depressieve klachten, angststoornissen en gevoelens van machteloosheid of wanhoop.
- Zelfbeeld en relaties: Psychisch geweld kan leiden tot een laag zelfbeeld, sociale isolatie, en moeilijkheden in het aangaan van intieme relaties.

Sociale en economische impact

- Verlies van werkvermogen: Slachtoffers kunnen door gezondheidsklachten minder productief worden of zelfs arbeidsongeschikt raken.
- Sociale isolatie: Geweld kan leiden tot vervreemding van vrienden en familie, wat het herstel bemoeilijkt.

De cumulatieve effecten van geweld kunnen langdurig zijn, met blijvende gevolgen voor het welzijn van slachtoffers. Tijdige interventie en ondersteuning zijn cruciaal om deze impact te verminderen.

Gendergerelateerd geweld en de gezondheid van vrouwen

Gendergerelateerd geweld heeft een aanzienlijke impact op de mentale gezondheid van vrouwen, met zowel directe als langdurige gevolgen:

Mentale gevolgen

- Posttraumatische stressstoornis (PTSS): Vrouwen die gendergerelateerd geweld ervaren, zoals seksueel geweld of partnergeweld, lopen een hoog risico op PTSS. Symptomen zijn herbelevingen, nachtmerries en hyperalertheid. Bij seksueel geweld kan dit risico oplopen tot 80%, en bij kindertijdtrauma zelfs tot 100%.
- Depressie en angst: Gendergerelateerd geweld verhoogt de kans op depressie en angststoornissen aanzienlijk. Dit gaat vaak gepaard met gevoelens van schaamte, schuld en machteloosheid.
- Zelfmoordgedachten: Veel slachtoffers rapporteren suïcidale gedachten of pogingen als gevolg van de psychologische druk en het trauma dat ze hebben ervaren.

- Verlies van zelfvertrouwen: Partnergeweld leidt vaak tot een verminderd zelfbeeld. Ongeveer 40,7% van de vrouwelijke slachtoffers voelt zich minder zelfzeker na het geweld.

Sociale en professionele impact

- Sociale isolatie: Psychisch geweld kan ervoor zorgen dat slachtoffers zich terugtrekken uit sociale en professionele relaties, wat leidt tot verdere marginalisatie.

- Belemmering van deelname aan de samenleving: Gendergeweld beperkt vrouwen in hun deelname aan openbare en politieke processen en versterkt patriarchale structuren.

De mentale gevolgen van gendergerelateerd geweld zijn diepgaand en kunnen levenslang aanhouden. Preventie, ondersteuning en toegang tot psychologische hulp zijn cruciaal om deze impact te verminderen.

Mansreading en mansplaining

Mansreading en mansplaining worden doorgaans niet als “geweld” in de traditionele zin beschouwd, maar kunnen wel worden gezien als vormen van symbolisch of structureel geweld. Hier is hoe deze concepten in dat kader kunnen worden begrepen:

Mansreading

- Mansreading, oftewel het breed zitten van mannen in publieke ruimtes zoals het openbaar vervoer, wordt vaak geïnterpreteerd als een uiting van dominantie en gebrek aan respect voor de ruimte van anderen.

- Het kan worden gezien als een vorm van symbolisch geweld omdat het impliciet de machtsverhoudingen in patriarchale samenlevingen weerspiegelt. Het creëert ongemak en uitsluiting, vooral voor vrouwen en andere gemarginaliseerde groepen.

Mansplaining

- Mansplaining verwijst naar situaties waarin mannen op een neerbuigende manier uitleg geven aan vrouwen, vaak zonder rekening te houden met hun expertise. Dit gedrag versterkt genderongelijkheid door vrouwen te marginaliseren in gesprekken en hen minder ruimte te geven om gehoord te worden.

- Het kan worden opgevat als symbolisch geweld omdat het de machtsasymmetrie tussen mannen en vrouwen in communicatie benadrukt en bijdraagt aan de onderdrukking van vrouwenstemmen.

Geweld of niet?

Hoewel deze gedragingen niet fysiek zijn, kunnen ze psychologische schade veroorzaken door gevoelens van minderwaardigheid, frustratie of uitsluiting bij de betrokkenen. In die zin passen ze binnen bredere definities van geweld, zoals structureel of symbolisch geweld, waarbij ongelijkheid en machtsmisbruik centraal staan.

Kortom, mansreading en mansplaining zijn geen fysiek geweld, maar kunnen wel bijdragen aan sociale ongelijkheid en psychologische belasting, wat ze relevant maakt binnen discussies over gendergerelateerd geweld.

Geweld in het verkeer op de weg

Geweld in het verkeer, ook wel verkeersagressie genoemd, heeft een groeiende impact op de veiligheid en gezondheid van weggebruikers. Het omvat zowel verbaal als fysiek geweld en kan ernstige gevolgen hebben:

Vormen van geweld in het verkeer

1. Verbaal en fysiek geweld: Incidenten zoals schelden, bedreigingen of zelfs vechtpartijen tussen bestuurders komen steeds vaker voor. In België gaf 7% van de bestuurders aan slachtoffer te zijn geweest van fysieke agressie in 2022, een stijging ten opzichte van 2% in 2017.
2. Gevaarlijk rijgedrag: Voorvallen zoals abrupt remmen, afsnijden of bewust van de weg rijden vallen ook onder verkeersagressie. In Nederland leidde de helft van de verkeersruizies tot gevaarlijke situaties op de weg.

Impact op gezondheid

- Fysieke gevolgen: Fysieke confrontaties kunnen leiden tot verwondingen, soms zelfs met blijvende schade.
- Mentale gevolgen: Verkeersgeweld veroorzaakt stress, angst en soms posttraumatische stressstoornis (PTSS), vooral bij slachtoffers van ernstige incidenten.
- Verhoogd ongevalsrisico: Agressieve bestuurders zijn vaker betrokken bij verkeersongevallen. In België was 61% van de agressieve bestuurders betrokken bij een ongeval in de afgelopen drie jaar.

Preventie

Initiatieven zoals campagnes voor hoffelijkheid in het verkeer en strengere handhaving zijn essentieel om escalaties te voorkomen en de veiligheid op de weg te verbeteren.

Geweld in het gebied van de sport

Geweld in de sport komt in verschillende vormen voor, zowel op als buiten het veld. Het kan fysieke, verbale en psychologische schade veroorzaken en heeft vaak diepgaande gevolgen voor spelers, toeschouwers en de sportcultuur.

Vormen van geweld in de sport

1. Fysiek geweld:
 - Dit omvat opzettelijke tackles, vechtpartijen of gevaarlijke acties tijdens wedstrijden. Bijvoorbeeld in contact- of vechtsporten zoals voetbal, ijshockey en boksen.
 - In sommige sporten, zoals bepaalde vechtsporten, wordt geweld zelfs genormaliseerd en als onderdeel van de competitie gezien.
2. Verbaal geweld:
 - Schelden, pesten en intimidatie komen vaak voor, zowel tussen spelers als vanuit toeschouwers. In 2022 rapporteerde 18% van de sporters of bezoekers verbaal geweld te hebben meegemaakt.

3. Psychologisch geweld:

- Druk van coaches, teamgenoten of fans om te presteren kan leiden tot stress en mentale schade. Dit wordt soms versterkt door een cultuur waarin agressie wordt aangemoedigd.

4. Geweld door toeschouwers:

- Hooliganisme, vandalisme en vechtpartijen tussen supporters zijn bekende problemen bij sporten zoals voetbal. Dit geweld wordt vaak gevoed door rivaliteit en groepsdynamiek.

Grensoverschrijdend gedrag:

- Seksuele intimidatie en misbruik komen ook voor in de sportwereld, met ernstige gevolgen voor slachtoffers.
- Oorzaken van geweld in de sport
- Competitieve aard: De drang om te winnen kan agressie aanwakkeren bij spelers en coaches.
 - Druk van fans en media: Fans verwachten actie en perfectie, wat soms leidt tot gewelddadig gedrag om aan die verwachtingen te voldoen.
 - Onvoldoende sancties: Gebrek aan adequate straffen kan agressief gedrag normaliseren.

Gevolgen

- Geweld in de sport schaadt niet alleen individuen maar ook het imago van de sport zelf. Het kan leiden tot fysieke verwondingen, psychologische schade en een onveilige omgeving voor deelnemers en toeschouwers.

Aanpak

- Strengere handhaving van regels, promotie van fair play en bewustwordingscampagnes zijn essentieel om geweld in de sport terug te dringen. Daarnaast zijn meldpunten beschikbaar voor slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag of geweld in de sport.

In hoeverre is geweld bepalend onderdeel van de fancultuur in de sport?

Geweld speelt in sommige sporten, met name voetbal, een bepalende rol in de fan- en supporterscultuur. Dit geweld is vaak verbonden met subculturen zoals hooliganisme en wordt gekenmerkt door georganiseerde confrontaties, rivaliteit en groepsdynamiek. Hier is een overzicht van de rol van geweld in de sportfanwereld:

1. Geweld als onderdeel van supporterscultuur

- Hooliganisme: Hooligans vormen een subcultuur waarin geweld en rivaliteit centraal staan. Groepen organiseren bewust gevechten met rivaliserende supporters, vaak los van het wedstrijdverloop. Dit geweld wordt gezien als een manier om identiteit en loyaliteit te tonen.
- Groepsgevoel: Voor veel hooligans is deelname aan gewelddadige confrontaties een manier om zichzelf te identificeren met een groep en status te verwerven.

binnen die groep. Het gevoel van saamhorigheid versterkt de bereidheid om risico's te nemen.

2. Oorzaken en dynamiek

- Sociaal-economische factoren: Geweld in de supporterscultuur kan voortkomen uit frustraties, zoals werkloosheid of sociale uitsluiting. Historisch gezien ontstonden hooliangroepen vaak in arbeidersmilieus.
- Mannelijkheid en competitie: Hooliganisme wordt vaak geassocieerd met traditionele opvattingen over mannelijkheid, waarbij hardheid en agressie worden verheerlijkt.
- Rivaliteit: Sterke clubloyaliteit en rivaliteiten tussen teams wakkeren geweld aan, vooral bij derby's of internationale wedstrijden.

3. Gevolgen van geweld in de fancultuur

- Schade aan de sport: Geweld tast het imago van clubs en competities aan, leidt tot strengere veiligheidsmaatregelen en ontmoedigt families om stadions te bezoeken.
- Sociale impact: Het geweld kan escaleren naar bredere maatschappelijke problemen, zoals racisme of antisemitisme binnen stadions, wat de sociale cohesie ondermijnt.

4. Aanpak van supportersgeweld

- Clubs en overheden hebben maatregelen genomen om geweld terug te dringen, zoals:
 - Strengere beveiliging in stadions.
 - Het inzetten van stadionverboden voor relschoppers.
 - Educatieve programma's gericht op het bevorderen van fair play.

Hoewel geweld niet inherent is aan sport, blijft het in bepaalde subculturen een hardnekkig fenomeen dat diep verweven is met groepsidentiteit en sociale dynamiek.

Maatschappelijke en economische schade door geweld

Geweld veroorzaakt aanzienlijke maatschappelijke en economische schade, met directe en indirecte gevolgen:

Maatschappelijke schade

- Impact op slachtoffers:
 - Lichamelijke en psychische schade, zoals PTSS, depressie en angststoornissen.
 - Verminderde prestaties op school en werk, vooral bij kinderen die huiselijk geweld ervaren.
 - Sociale isolatie en verslechterde relaties door trauma.
- Verhoogde maatschappelijke onveiligheid:
 - Geweld draagt bij aan agressie in de samenleving en versterkt sociale polarisatie.
 - Kindermishandeling kan leiden tot verslavingen en crimineel gedrag, wat overlast veroorzaakt.
- Economische schade
 - Directe kosten:

- Uitgaven aan politie, justitie, medische zorg en opvanghuizen. Huiselijk geweld kost bijvoorbeeld de Nederlandse maatschappij jaarlijks 280 miljoen euro.
- Kosten voor behandeling van lichamelijke en psychische letsels door geweld.
- Indirecte kosten:
- Productieverlies door verzuim op werk. In Nederland bedraagt dit tussen de 74 en 192 miljoen euro per jaar door huiselijk geweld.
- Wereldwijd kost geweld tegen vrouwen de economie jaarlijks 1,5 biljoen dollar (2% van het wereld-BBP).
- Langetermijneffecten:
- Verminderde economische zelfstandigheid van slachtoffers, wat hun maatschappelijke participatie belemmert.
- Verlies van vertrouwen in instituties door systemisch geweld en digitale intimidatie.

Geweld heeft dus een complexe impact op zowel individuen als de samenleving, waarbij preventie en ondersteuning essentieel zijn om deze schade te verminderen.

Maatschappelijke en economische winst door geweld

Geweld kan in bepaalde contexten maatschappelijke en economische “winst” opleveren, hoewel dit vaak indirect en controversieel is. Hier zijn enkele voorbeelden:

Maatschappelijke winst

1. Versterking van sociale cohesie: In reactie op geweld ontstaan burgerinitiatieven en solidariteitsbewegingen, zoals campagnes tegen huiselijk geweld of protesten voor sociale rechtvaardigheid. Deze kunnen bijdragen aan bewustwording en maatschappelijke verandering.
2. Beleid en hervormingen: Geweld kan leiden tot verbeterd beleid, zoals strengere wetten tegen gendergerelateerd geweld of investeringen in preventieprogramma's, wat op lange termijn de veiligheid en gelijkheid bevordert.

Economische winst

1. Werkgelegenheid: De aanpak van geweld creëert banen in sectoren zoals rechtshandhaving, gezondheidszorg, en maatschappelijke ondersteuning. Dit draagt bij aan economische activiteit.
 2. Langetermijnbesparingen: Het bestrijden van geweld, zoals huiselijk geweld, vermindert kosten voor zorg en justitie en verhoogt de productiviteit doordat slachtoffers weer kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt.
 3. Gendergelijkheid: Het aanpakken van gendergerelateerd geweld draagt bij aan economische groei door meer vrouwen te betrekken bij de arbeidsmarkt en hun economische zelfstandigheid te vergroten.
- Hoewel deze “winst” mogelijk is, blijft het belangrijk te benadrukken dat geweld zelf destructief is en de maatschappelijke en economische voordelen vooral voortkomen uit de reactie erop, niet uit het geweld zelf.

Drugsgeweld en criminele geweld

Drugsgelateerd geweld en crimineel geweld hebben aanzienlijke maatschappelijke en economische gevolgen. Hier is een overzicht:

Drugsgeweld

1. Aard van drugsgelateerd geweld:
 - Dit omvat conflicten tussen drugsbendes, moorden, bedreigingen en intimidatie. In 2017 waren 36 van de 160 moorden in Nederland drugs gelateerd, een stijging ten opzichte van eerdere jaren.
 - Drugsgeweld is vaak geconcentreerd in stedelijke gebieden, waar de illegale handel en productie plaatsvinden.
2. Gevolgen:
 - Maatschappelijk: Drugsgeweld creëert onveiligheid in wijken, versterkt georganiseerde misdaad en ondermijnt het vertrouwen in de rechtsstaat.
 - Economisch: De bestrijding van drugscriminaliteit kost de overheid miljoenen aan politie-inzet, rechtszaken en preventieprogramma's.

Crimineel geweld

3. Trends:
 - Het aantal geweldsmisdrijven in Nederland is sinds 2010 afgenomen, van 115.800 naar 75.700 in 2023. Toch blijft crimineel geweld een probleem in grote steden zoals Amsterdam, Rotterdam en Den Haag.
2. Gevolgen:
 - Maatschappelijk: Crimineel geweld leidt tot trauma's bij slachtoffers en verhoogt de angst voor criminaliteit.
 - Economisch: Naast directe kosten (zoals medische zorg en schadeherstel) zijn er indirecte kosten door productiviteitsverlies en veiligheidsmaatregelen.

Relatie tussen drugs en crimineel geweld

Drugsgelateerde criminaliteit is een belangrijke drijfveer achter crimineel geweld. De illegale aard van de drugshandel leidt vaak tot conflicten tussen bendes en verhoogt het risico op gewelddadige confrontaties. Hierdoor blijven zowel drugsgeweld als crimineel geweld een uitdaging voor de samenleving.

Terrorisme als tak van geweld

Terrorisme is een specifieke vorm van geweld die gericht is op het veroorzaken van angst, maatschappelijke ontwrichting en het beïnvloeden van politieke of sociale besluitvorming. Het wordt vaak gekenmerkt door de volgende aspecten:

Definitie en kenmerken

- Ideologische motieven: Terrorisme wordt gepleegd vanuit politieke, religieuze of andere ideologische overtuigingen. Het doel is vaak om maatschappelijke veranderingen te forceren of politieke druk uit te oefenen.
- Gericht op angst en ontwrichting: Terroristische acties zijn bedoeld om angst te zaaien onder de bevolking en de normale werking van de samenleving te verstoren. Dit kan gebeuren via aanvallen op mensenlevens of door grote materiële schade aan te richten.

- Maatschappelijke impact: Naast directe slachtoffers heeft terrorisme een bredere impact, zoals psychologische trauma's bij de bevolking en verhoogde veiligheidsmaatregelen.

Economische en maatschappelijke gevolgen

- Economische schade: Terroristische aanslagen leiden tot verlies van levens, vernietiging van infrastructuur en verstoring van economische activiteiten. Bijvoorbeeld, de aanslagen van 11 september 2001 veroorzaakten wereldwijde financiële instabiliteit.
- Kosten van bestrijding: De strijd tegen terrorisme vraagt aanzienlijke investeringen in veiligheid, rechtshandhaving en internationale samenwerking. Financiële middelen worden ook ingezet om witwassen en de financiering van terrorisme tegen te gaan.
- Sociale polarisatie: Terrorismen kan leiden tot spanningen tussen bevolkingsgroepen, wat sociale cohesie ondermijnt.

Staatsterrorisme

Een bijzondere vorm is staatsterrorisme, waarbij een overheid geweld gebruikt om haar eigen bevolking te intimideren of politieke tegenstanders uit te schakelen. Dit is controversieel omdat staten vaak een geweldsmonopolie claimen, wat dit soort acties moeilijk juridisch te definiëren maakt.

Terrorisme blijft een complexe uitdaging vanwege de combinatie van ideologische motieven, gewelddadige methoden en verstreckende maatschappelijke gevolgen

Terug naar de natuur

Geweld tussen dieren komt in verschillende vormen voor en hangt vaak samen met overlevingsstrategieën, voortplanting en sociale structuren. Hier zijn enkele voorbeelden:

- In een kudde: Binnen sociale groepen zoals kuddes of troepen kan geweld ontstaan door competitie om dominantie, voedsel of voortplantingsrechten. Bijvoorbeeld, mannelijke leeuwen vechten vaak om leiderschap in een troep, wat hen toegang geeft tot vrouwtjes en hulpbronnen.
- Tussen roofdier en prooi: Dit is een essentieel onderdeel van de voedselketen. Roofdieren gebruiken geweld om te jagen en te overleven, terwijl prooidieren strategieën ontwikkelen om aan predatie te ontsnappen, zoals camouflage of vluchtgedrag. Dit geweld is functioneel en gericht op overleving, niet op wraak of excessieve schade.
- Tussen mannelijke en vrouwelijke dieren: In sommige gevallen kan er geweld plaatsvinden tijdens de paring. Bijvoorbeeld bij bepaalde insecten of spinnen kan het mannetje worden opgegeten door het vrouwtje na de paring. Dit gedrag heeft vaak een evolutionaire functie, zoals het voorzien van extra voedingsstoffen voor het vrouwtje.
- Seksueel geweld: In de natuur komt ook seksueel geforceerd gedrag voor, zoals bij dolfijnen of eenden. Dit gedrag wordt vaak gezien als een poging van mannetjes om hun genen door te geven, maar het kan schadelijk zijn voor de vrouwtjes.

Geweld in de dierenwereld is meestal gericht op overleving en voortplanting en verschilt daarmee fundamenteel van menselijk geweld, dat vaak complexere sociale en psychologische oorzaken kent.

Planten

Er bestaat ook zoiets als “geweld” tussen planten, hoewel het anders werkt dan bij dieren. Hier zijn enkele voorbeelden:

- Concurrentie om hulpbronnen: Planten strijden om licht, water, ruimte en voedingsstoffen. Ze kunnen elkaar letterlijk “overschaduwen” door sneller te groeien of hun bladeren zo te positioneren dat ze meer zonlicht opvangen dan hun buren.
- Chemische oorlogvoering: Sommige planten scheiden stoffen uit via hun wortels (allelopathie) die de groei van andere planten remmen. Dit is een strategie om concurrenten te verdringen en meer toegang tot hulpbronnen te krijgen.
- Woekergedrag: Woekerplanten verspreiden zich agressief via wortelstokken of zaden en verdringen andere soorten door ze letterlijk te overgroeien of uit te putten. Hoewel dit gedrag niet bewust is, kan het gezien worden als een vorm van “geweld” binnen de context van overleving en competitie in de natuur.

Planeet der geweld

De aarde kan inderdaad worden gezien als een planeet waar verschillende vormen van geweld voorkomen, zowel door natuurlijke processen als door menselijk en dierlijk gedrag. Hier zijn enkele voorbeelden:

- Natuurgeweld: Dit omvat aardbevingen, vulkaanuitbarstingen, overstromingen, tornado's en andere extreme weersomstandigheden. Hoewel deze fenomenen niet bewust zijn, kunnen ze grote schade veroorzaken en levens bedreigen.
 - Menselijk geweld: Mensen gebruiken geweld in conflicten, oorlogen en exploitatie van natuurlijke hulpbronnen. Daarnaast worden natuurbeschermers vaak geconfronteerd met geweld vanwege economische belangen zoals mijnbouw en houtkap.
 - Dierlijk geweld: In de dierenwereld komt geweld voor in de vorm van predatie, territoriale gevechten en soms agressief gedrag binnen sociale groepen of tijdens voortplanting.
- Hoewel geweld inherent is aan veel natuurlijke processen en levensvormen, is het vaak functioneel en gericht op overleving of voortplanting. Bij mensen heeft geweld echter complexere sociale en psychologische oorzaken.

Stel: kan de mens zonder geweld

De vraag of de mens zonder geweld kan leven, is complex en filosofisch. Hier zijn enkele overwegingen:

Menselijke natuur en geweld

- Geweld wordt vaak gezien als een reactie op bedreiging of onrecht, voortkomend uit instincten zoals zelfverdediging, overleving of het beschermen van belangen.

- Filosofisch wordt gesteld dat de mens in essentie niet gewelddadig is, maar dat geweld ontstaat door onevenwichtigheid in sociale of psychologische omstandigheden. Geweldloosheid wordt gezien als een bewuste keuze en een actief proces om conflicten op te lossen zonder schade aan anderen toe te brengen.

Maatschappelijke structuren

- Samenlevingen hebben geweld vaak geïnstitutionaliseerd, bijvoorbeeld in de vorm van oorlogen of strafsystemen. Dit maakt geweld een onderdeel van menselijke interactie en machtsstructuren.

- Tegelijkertijd zijn er initiatieven en bewegingen die streven naar geweldloze samenlevingen, zoals door middel van preventieprogramma's, onderwijs in conflictbeheersing en het bevorderen van empathie en samenwerking.

Is een wereld zonder geweld mogelijk?

- Theoretisch zou een wereld zonder geweld mogelijk zijn als mensen universeel kiezen voor geweldloze oplossingen. Dit vereist echter fundamentele veranderingen in hoe conflicten worden begrepen en aangepakt.

- Praktisch gezien blijft geweld waarschijnlijk bestaan zolang er ongelijkheid, competitie en onrechtvaardigheid zijn. Het verminderen ervan vraagt om gezamenlijke inspanningen op individueel, sociaal en politiek niveau.

Kortom, terwijl de mens zonder geweld zou kunnen streven te leven, is het volledig elimineren ervan uitdagend vanwege biologische, sociale en culturele factoren.